

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ-ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2026

Παρατηρήσεις της RSA επί του Σχεδίου Νόμου για την
«προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης»

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	2
Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων του νομοσχεδίου	4
Στοχοποίηση της Κοινωνίας των Πολιτών.....	4
«ιδιώνυμα» αδικήματα για μέλη οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.....	4
Μητρώο ΜΚΟ και Μητρώο Μελών ΜΚΟ	11
Αποκλεισμός οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από προγραμματικές συμβάσεις	15
Ζητήματα διαδικασίας ασύλου.....	15
Δευτεροβάθμια διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου	15
Μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου	16
Ζητήματα αδειών διαμονής	16
Κατηγορίες αδειών διαμονής	16
Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους	17
Απώλεια καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος.....	19
Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας.....	20
Έλεγχος μέτρων υποστήριξης μέσω διμερών συμφωνιών	20

Εισαγωγή

Στις 30 Δεκεμβρίου 2025, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το Σχέδιο Νόμου με τίτλο: «Προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης, ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1233 σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών, ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, τροποποιήσεις του Κώδικα Μετανάστευσης και άλλες διατάξεις».¹

Το νομοσχέδιο στερείται κατ' αρχάς τεκμηρίωσης και δεν συνοδεύεται από την προβλεπόμενη κατ' άρθρον, εμπειρισταωμένη αιτιολογική έκθεση, αλλά αντ' αυτής παρατίθενται εξαγγελτικά στην Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης οι τροποποιούμενες διατάξεις, κατά παράβαση των αρχών της καλής νομοθέτησης.²

Το Σχέδιο Νόμου, με πρόταγμα στο άρθρο 1 την «... διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου μεταναστευτικής πολιτικής, το οποίο θα ρυθμίζει και θα εγγυάται την προσέλκυση πολιτών τρίτων χωρών αποκλειστικά μέσω νόμιμων διαδικασιών και θα συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης...», αποτελεί μια «ακατάστατη» συρραφή διατάξεων, ατάκτως ερριμμένων, δια των οποίων, μάλιστα, εισάγονται ιδιαιτέρως προβληματικές ή/και επαχθείς ρυθμίσεις οι οποίες αντιβαίνουν στο εθνικό, ενωσιακό και διεθνές δίκαιο.

Μεταξύ άλλων, σύμφωνα με τους συντάκτες του, «αναδιαμορφώνεται και αυστηροποιείται το πλαίσιο εποπτείας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της διεθνούς προστασίας, της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης, με την καθιέρωση δεσμευτικών κανόνων εγγραφής, χρηματοδότησης, αποτροπής σύγκρουσης συμφερόντων και ποινικής ευθύνης των διοικούντων.»³ Εξόχως ανησυχητικά, οι συντάκτες του νομοσχεδίου στρέφονται ευθέως κατά των βασικών εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών, τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της μετανάστευσης και της διεθνούς προστασίας και εγγράφονται υποχρεωτικά στο «Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ» που το επισπεύδον Υπουργείο θεσμοθέτησε και έχει επικριθεί από διεθνή και ενωσιακά όργανα ως αντίθετο με διεθνείς, ενωσιακές και συνταγματικές αρχές.

Μετά από τουλάχιστον πέντε χρόνια συνεχών συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του ΟΗΕ και έτερων αρμόδιων φορέων προς την ελληνική κυβέρνηση, για την άρση των αυθαίρετων περιορισμών στη λειτουργία των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που παρέχουν υποστήριξη σε πρόσφυγες και μετανάστες στη χώρα, και ενώ εκκρεμεί από το 2021 η απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας επί της νομιμότητας των προϋποθέσεων εγγραφής στα μητρώα του επισπεύδοντος Υπουργείου, το Σχέδιο Νόμου εισάγει:

¹ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο: «Προώθηση πολιτικών νόμιμης μετανάστευσης...», 30 Δεκεμβρίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

² Άρθρο 58 Ν 4622/2019, ΦΕΚ Α' 133/07.08.2019.

³ Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, 3.

1. Πρωτοφανείς αντισυνταγματικές ποινικές διατάξεις «ιδιώνυμων» αδικημάτων επί τη βάση της ιδιότητας προσώπου ως μέλους ΜΚΟ στα άρθρα 15 και 16.
2. Αυστηρότερες ρυθμίσεις για τα κωλύματα εγγραφής στο Μητρώο ΜΚΟ στο άρθρο 54 και διατήρηση σε μεγάλο βαθμό του προβληματικού πλαισίου εγγραφής και της απεριόριστης διακριτικής ευχέρειας του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου να θεσπίζει επιπρόσθετους όρους και προϋποθέσεις εγγραφής.
3. Συλλήβδην αποκλεισμό των ΜΚΟ και των κοινωφελών ιδρυμάτων από τη δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου στο άρθρο 48.

Οι διατάξεις αυτές πρέπει να αποσυρθούν. Η επιβεβλημένη ριζική αναθεώρηση του ρυθμιστικού πλαισίου για τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών πρέπει να τύχει σοβαρής επεξεργασίας και διαβούλευσης, με σεβασμό στο διεθνές, ενωσιακό και συνταγματικό δίκαιο και δη στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία έκφρασης, την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων και την απαγόρευση των διακρίσεων, ώστε να αποκατασταθεί η μακροχρόνια διακριτική μεταχείριση σε βάρος της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιείται σε θέματα ασύλου και μετανάστευσης.

Η, δε, περιγραφή του σκοπού στο άρθρο 1 του Σχεδίου Νόμου ουδόλως ανταποκρίνεται στις διατάξεις του, ιδίως, δε ως προς την διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου μεταναστευτικής πολιτικής, ενώ σκανδαλώδης είναι η αναφορά του άρθρου 2 περ. στ' στο αντικείμενο ρύθμισης του Σχεδίου Νόμου της αυστηροποίησης των ποινών και κυρώσεων για όσους διευκολύνουν την παράνομη είσοδο, παραμονή και έξοδο πολιτών τρίτων χωρών με έμφαση στην πρόβλεψη ως επιβαρυντικής περίπτωσης της συνδρομής στο πρόσωπό τους της ιδιότητας μέλους ΜΚΟ.

Οι ανωτέρω διατάξεις και άλλα επιλεγμένα άρθρα του νομοσχεδίου αναλύονται παρακάτω στις παρατηρήσεις μας.

Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων του νομοσχεδίου

Στοχοποίηση της Κοινωνίας των Πολιτών

«Ιδιώνυμα» αδικήματα για μέλη οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών: άρθρα 15 και 16

Εξόχως ανησυχητική είναι η αφ' ενός, αδικαιολόγητη αυστηροποίηση του ήδη δυσανάλογα και αυθαίρετα αυστηρού πλαισίου των προβλεπόμενων κυρώσεων και, ιδίως, δε, αφ' ετέρου, σκανδαλώδης εισαγωγή πρωτοφανών αντισυνταγματικών ποινικών διατάξεων που συστήνουν «ιδιώνυμα» αδικήματα επί τη βάση της ιδιότητας προσώπου ως μέλους Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης (ΜΚΟ) που δραστηριοποιείται στο πεδίο της μετανάστευσης και της διεθνούς προστασίας και μάλιστα εγγεγραμμένης στο «Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ» που το Υπουργείο θεσμοθέτησε.⁴ Υπενθυμίζουμε ότι η στοχοποίηση των εκπροσώπων και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών και των υπερασπιστών προσφύγων και μεταναστών στη χώρα μας, έχει αποτελέσει αντικείμενο πάγιας κριτικής από διεθνή και ενωσιακά όργανα τα τελευταία χρόνια.

Οι εν λόγω διατάξεις στρέφονται ευθέως κατά των βασικών εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών, εισάγοντας εκφοβιστικές διατάξεις σε βάρος των μελών τους αλλά και της λειτουργίας τους, οι οποίες είναι σε ευθεία αντίθεση με διατάξεις διεθνούς και ενωσιακού δικαίου και με το Σύνταγμα. Ειδικότερα:

1. Εισάγουν, κατά παράβαση διατάξεων υπερνομοθετικής ισχύος,⁵ ανεπίτρεπτο και δυσανάλογο περιορισμό του θεμελιώδους δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι που παρακωλύει την υλοποίηση των καταστατικών σκοπών των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης,⁶ καθώς και αναπαισιολόγητη και δυσανάλογη διακριτική μεταχείριση σε βάρος των φυσικών προσώπων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης⁷ ως μέλη, εργαζόμενοι, συνεργάτες ή εθελοντές οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, για τα οποία, μάλιστα, η εγγραφή στο «Μητρώο Μελών ΜΚΟ» του επισπεύδοντος Υπουργείου αποτελεί «απαραίτητη προϋπόθεση τόσο για τη δραστηριοποίησή τους εντός της ελληνικής επικράτειας όσο και για τη συνεργασία τους με τους φορείς του δημοσίου», σύμφωνα με το **άρθρο 78 παρ. 4 του Κώδικα Ασύλου** και ήδη **άρθρο 54** του νομοσχεδίου.
2. Συνιστούν αδικαιολόγητο περιορισμό των δικαιωμάτων νομικής ή άλλης συνδρομής σε άτομα που αιτούνται άσυλο που κατοχυρώνονται στο ενωσιακό δίκαιο, ενδεικτικά στα **άρθρα 15 παρ. 1 και 30 παρ. 3 του Κανονισμού**

⁴ Άρθρο 78 Κώδικα Ασύλου, Ν 4939/2022, ΦΕΚ Α' 111/10.06.2022.

⁵ Άρθρα 4 και 25 παρ. 1 Σ, άρθρα 8, 11 και 14 ΕΣΔΑ, άρθρα 7, 12 και 21 παρ. 1 ΧΘΔ.

⁶ ΔΕΕ, C-78/18 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 18 Ιουνίου 2020, σκ. 118-119.

⁷ ΕΔΔΑ, *Ilareva κατά Βουλγαρίας*, Προσφυγή 24729/17, 9 Σεπτεμβρίου 2025, σκ. 100.

διαδικασιών ασύλου⁸ και στο άρθρο 12 παρ. 4 της Οδηγίας υποδοχής,⁹ με «έντονα αποτρεπτικό χαρακτήρα» για όποιο πρόσωπο παρέχει βοήθεια σε πολίτη τρίτης χώρας ή ανιθαγενή με σκοπό την άσκηση του θεμελιώδους δικαιώματος της υποβολής αίτησης ασύλου στη χώρα.¹⁰ Και τούτο λαμβάνοντας ιδίως υπόψη ότι το πεδίο εφαρμογής των πράξεων των **άρθρων 15 και 16 του νομοσχεδίου είναι ευρύτερο των ορίων που θέτει το ενωσιακό δίκαιο και δη το **άρθρο 1 της Οδηγίας για την υποβοήθηση** της παράνομης εισόδου και διαμονής,¹¹ παρότι «τα κράτη μέλη δεν μπορούν να θεσπίζουν, στο εθνικό δίκαιο, κανόνες που βαίνουν πέραν του περιεχομένου του γενικού αδικήματος της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, όπως αυτό ορίζεται στην εν λόγω διάταξη, συμπεριλαμβάνοντας μη καλυπτόμενες από τη διάταξη συμπεριφορές».¹² Ενδεικτικά, το αδίκημα της διευκόλυνσης της παράνομης παραμονής πολίτη τρίτης χώρας στο **άρθρο 1 παρ. 1 περ. β' της Οδηγίας για την υποβοήθηση** προϋποθέτει άμεσο δόλο και κερδοσκοπία, σύμφωνα δε με το **άρθρο 24 του Κώδικα Μετανάστευσης**,¹³ τελείται και χωρίς κερδοσκοπία, ενώ αρκεί ο ενδεχόμενος δόλος.¹⁴**

3. Αντιστρατεύονται ευθέως τις πάγιες συστάσεις για τη διασφάλιση ενός προστατευτικού πλαισίου για την κοινωνία των πολιτών και την άρση των υπέρμετρων περιορισμών στη λειτουργία των οργάνων της κοινωνίας των πολιτών, που απευθύνουν προς την ελληνική κυβέρνηση οι αρμόδιοι ενωσιακοί, διεθνείς και εθνικοί φορείς και ιδίως οι κάτωθι:

- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή,¹⁵
- ❖ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης,¹⁶
- ❖ Συμβούλιο Εμπειρογνωμόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Δίκαιο των ΜΚΟ,¹⁷

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1348 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14^{ης} Μαΐου 2024, για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας διεθνούς προστασίας στην Ένωση [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1346 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14^{ης} Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιатύπωση) [2024] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 22.5.2024.

¹⁰ ΔΕΕ, C-821/19 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, 16 Νοεμβρίου 2021, σκ. 132, 143.

¹¹ Οδηγία 2002/90/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28^{ης} Νοεμβρίου 2002, για τον ορισμό της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής [2002] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 328/17.

¹² ΔΕΕ, C-460/23 *Kinsa*, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 71.

¹³ Ν 5038/2023, ΦΕΚ Α' 81/01.04.2023.

¹⁴ ΑΠ 383/2024.

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Έκθεση του 2025 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα*, SWD(2025) 908, 8 Ιουλίου 2025, 3 και 25-27, διαθέσιμο [εδώ](#), *Έκθεση του 2024 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα*, SWD(2024) 808, 24 Ιουλίου 2024, 4 και 40-43, διαθέσιμο [εδώ](#), *Έκθεση του 2023 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα*, SWD(2023) 808, 5 Ιουλίου 2023, 3 και 35-38, διαθέσιμο [εδώ](#), *Έκθεση του 2022 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα*, SWD(2022) 508, 13-Ιουλίου 2022, 3 και 26-28, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁶ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, *Memorandum on migration and border control, following the Commissioner's visit to Greece from 3 to 7 February 2025*, CommHR(2025)16, 17 Απριλίου 2025, σκ. 33-34, διαθέσιμο [εδώ](#), *Επιστολή στον Πρωθυπουργό*, CommHR/DM/sf 024-2023, 19 Ιουλίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#), *Επιστολή στους Υπουργούς Προστασίας του Πολίτη, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Μετανάστευσης και Ασύλου*, CommHR/DM/sf 019-2021, 3 Μαΐου 2021, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁷ Συμβούλιο Εμπειρογνωμόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Δίκαιο των ΜΚΟ, «CINGO President and Expert Council react to recent statements by Greece's Minister of Migration and Asylum», 5 Σεπτεμβρίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#), *Addendum to the Opinion on*

- ❖ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα,¹⁸
- ❖ Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ,¹⁹
- ❖ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ),²⁰
- ❖ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE).²¹

4. Επιτείνουν το «επιθετικό περιβάλλον σε βάρος των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των προσφύγων», όπως αποτυπώνεται από τους ανωτέρω έγκριτους φορείς και από την επίκαιρη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου.²²

Οι διατάξεις που περιλαμβάνονται στα **άρθρα 15 και 16** του παρόντος Σχεδίου Νόμου και προβλέπουν ως επιβαρυντική περίπτωση την συνδρομή της ιδιότητας μέλους ΜΚΟ εγγεγραμμένης στο Μητρώο ΜΚΟ του **άρθρου 78 του Κώδικα Ασύλου**, η οποία συμπίπτει ως προς την μεταχείριση με την κατ' επάγγελμα, κατά συρροή ή/και κερδοσκοπία τέλεση, συνιστούν ακραία πράξη κρατικού εκφοβισμού και προσβάλλουν τις βασικές αρχές του κράτους δικαίου. Η στοχοποίηση, δε, των οργάνων που είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο ΜΚΟ του επισπεύδοντος Υπουργείου είναι απροκάλυπτη, καθώς οι εν λόγω επιβαρυντικές περιστάσεις δεν συνδέονται με άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας ή/και παροχής συγκεκριμένης υπηρεσίας – που εν προκειμένω θα διελάμβανε και τα μέλη των «προνομιούχων εταιρών» και δη της Εκκλησίας της Ελλάδος. Ουδεμία, δε, αιτιολογία παρέχεται στις διατάξεις ή στην ανάλυση συνεπειών ρύθμισης του νομοσχεδίου ως προς τους αντικειμενικούς λόγους που θα θεμελιώναν την απαξία της προτεινόμενης αναβάθμισης των ανωτέρω πλημμελημάτων σε κακουργήματα και τη θέσπιση διακεκριμένων κακουργημάτων, κατά τρόπο μάλιστα που εξισώνει την τέλεση των αδικημάτων από μέλος εγγεγραμμένης οργάνωσης στο Μητρώο ΜΚΟ με την τέλεση κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία. Η αόριστη αναφορά του επισπεύδοντος Υπουργείου σε «*τομείς αυξημένης δημόσιας ευαισθησίας*»²³ ουδόλως παρέχει σαφή και επαρκή αιτιολογία για την εισαγωγή των ως άνω περιορισμών σε θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται από υπερνομοθετικές διατάξεις.

the Compatibility with European Standards of Recent and Planned Amendments to the Greek Legislation on NGO Registration, CONF/EXP(2025)5, 23 Νοεμβρίου 2020, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁸ Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, *Concluding observations on the third periodic report of Greece*, CCPR/C/GRC/CO/3, 7 Νοεμβρίου 2024, σκ. 32-33 και 36-37, διαθέσιμο [εδώ](#).

¹⁹ Ειδικοί Εισηγητές του ΟΗΕ για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, AL GRC 2/2025, 16 Σεπτεμβρίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#), *Visit to Greece*, A/HRC/52/29/Add.1, 2 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#), OL GRC 1/2021, 31 Μαρτίου 2021, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁰ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & ΕΕΔΑ, «Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εκφράζουν την ανησυχία τους για τη ρητορική σε βάρος της κοινωνίας των πολιτών», 28 Αυγούστου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#).

²¹ ECRE, *Concerning the lawfulness of Greek legislation regulating the registration of nongovernmental organisations (NGOs) on the Registry of NGOs working with refugees and migrants in Greece*, Δεκέμβριος 2021, διαθέσιμο [εδώ](#).

²² ΕΔΔΑ, Α.Ρ.Ε. κατά Ελλάδας, Προσφυγή 15783/21, 7 Ιανουαρίου 2025, σκ. 263.

²³ Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, 6 και 28.

Περαιτέρω, η προτεινόμενη ρύθμιση περί (α) διαγραφής του νομικού προσώπου του οποίου αποτελεί μέλος από το Μητρώο ΜΚΟ ή (β) ανάκλησης άδειας διαμονής ή απόρριψης αίτησης άδειας διαμονής πολίτη τρίτης χώρας επί τη βάση της ιδιότητας του «φερόμενου ως δράστη» στο προτεινόμενο **άρθρο 24 παρ. 8 και 9 του Κώδικα Μετανάστευσης**, χωρίς να έχει εκδικαστεί η υπόθεση και να έχει επέλθει καταδικαστική απόφαση για αξιόποινη πράξη, πλήττει επίσης κατοχυρωμένες εγγυήσεις υπερνομοθετικής ισχύος και δη την ασφάλεια δικαίου και την αρχή της αναλογικότητας. Συνιστά, δε, επίσης αυθαίρετο περιορισμό του δικαιώματος στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και διακριτική μεταχείριση σε βάρος των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, χωρίς να δικαιολογείται από το νομοσχέδιο ή από την ανάλυση συνεπειών ρύθμισης η υπαγωγή τους σε αυστηρότερες διατάξεις σε σχέση με έτερα πλαίσια εγγραφής οργανώσεων, όπως το **Ειδικό Μητρώο ΟΚοιΠ**,²⁴ στο οποίο αποτελεί κώλυμα εγγραφής η αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση για κακούργημα όπως και για ορισμένα πλημμελήματα.

Επίσης, ανεπίτρεπτη, δυσανάλογη και αντιβαίνουσα στο διεθνές δίκαιο είναι και η περαιτέρω αυστηροποίηση του ήδη δυσανάλογα και αυθαίρετα αυστηρού πλαισίου των προβλεπόμενων κυρώσεων στα **άρθρα 15 και 16** του Σχεδίου Νόμου.

Η παραβίαση των θεμελιωδών αρχών της νομιμότητας, της ισότητας απέναντι στο νόμο, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ελευθερίας της έκφρασης, του συνεταιρίζεσθαι και της υπέρβασης των ορίων της διεθνούς, ενωσιακής και συνταγματικής τάξης είναι προφανής και εκθέτει τους συντάκτες του νομοσχεδίου. Οι εν λόγω διατάξεις θα πρέπει να απαλειφθούν στο σύνολό τους.

Περαιτέρω, επαναφέρουμε τις παρατηρήσεις μας αναφορικά με το άρθρο 25 του Κώδικα Μετανάστευσης ως εξής:²⁵

Κερδοσκοπία

Οι ρυθμίσεις του ενωσιακού δικαίου για την καταπολέμηση της διακίνησης μεταναστών και δη το **άρθρο 1 της Οδηγίας για την υποβοήθηση** της παράνομης εισόδου και διαμονής ερμηνεύονται υποχρεωτικά κατά τρόπο σύμφωνο προς τα θεμελιώδη δικαιώματα και προς το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών.²⁶ Πραγματικός σκοπός και αναπόσπαστο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος της διακίνησης μεταναστών είναι η προσπόριση οικονομικού ή άλλου υλικού κέρδους, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του ΟΗΕ κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών,²⁷ ενώ προβλέπεται και ρητώς στο άρθρο 1 παρ. 1

²⁴ Άρθρα 7 και 8 Ν 4873/2021, ΦΕΚ Α' 248/16.12.2021.

²⁵ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου «Κώδικα Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 5-8, διαθέσιμο [εδώ](#).

²⁶ ΔΕΕ, C-460/23 Kinsa, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 66.

²⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τον ορισμό και την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής, 2020/C 323/01, 1^η Οκτωβρίου 2020, σκ. 2.1.

περ. β' της Οδηγίας για την υποβοήθηση, αναφορικά με τη διευκόλυνση της παράνομης διαμονής.

Το **άρθρο 25 παρ. 1 του Κώδικα Μετανάστευσης**, ωστόσο, διατηρεί την ευρεία ποινικοποίηση των πράξεων της μεταφοράς από το εξωτερικό στην Ελλάδα, της παραλαβής από σημεία εισόδου, τα εξωτερικά ή εσωτερικά σύνορα με σκοπό την προώθηση στο εσωτερικό της χώρας ή σε άλλο κράτος, της διευκόλυνσης της μεταφοράς ή της εξασφάλισης καταλύματος για απόκρυψη, χωρίς να απαιτείται να ενεργεί ο μεταφορέας από κερδοσκοπία – η τελευταία αποτελεί στοιχείο του διακεκριμένου εγκλήματος της **περ. β' της παρ. 1** της διάταξης.

Η ως άνω διατύπωση υπερβαίνει τα όρια του Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ αλλά και του άρθρου 1 της Οδηγίας για την υποβοήθηση, οδηγεί, δε, σε συστηματική άδικη επιβολή ποινικών κυρώσεων σε βάρος ανθρώπων οι οποίοι εισέρχονται στη χώρα προς αναζήτηση διεθνούς προστασίας ή/και δρουν με ανθρωπιστικά ή κοινωνικά κίνητρα, για πράξεις που δεν αποτελούν αντικείμενο των ρυθμίσεων του Πρωτοκόλλου και της Οδηγίας.²⁸

Για τον λόγο αυτό, η RSA συνιστά να εισαχθεί η «κερδοσκοπία» ως απαραίτητο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης του αδικήματος του άρθρου 25 παρ. 1 του Κώδικα Μετανάστευσης σε άπασες τις μορφές του:

«1. Πλοίαρχοι ή κυβερνήτες πλοίου, πλωτού μέσου ή αεροπλάνου και οδηγοί κάθε είδους μεταφορικού μέσου που, ενεργώντας από κερδοσκοπία, μεταφέρουν από το εξωτερικό στην Ελλάδα πολίτες τρίτων χωρών, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος ή στους οποίους έχει απαγορευθεί η είσοδος για οποιαδήποτε αιτία, καθώς και αυτοί που τους παραλαμβάνουν από τα σημεία εισόδου, τα εξωτερικά ή εσωτερικά σύνορα, για να τους προωθήσουν στο εσωτερικό της χώρας ή στο έδαφος άλλου κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τρίτης χώρας ή διευκολύνουν τη μεταφορά τους ή εξασφαλίζουν σε αυτούς κατάλυμα για απόκρυψη, τιμωρούνται: ...»

Εξαίρεση ανθρωπιστικής βοήθειας

Ο ενωσιακός νομοθέτης του **άρθρου 1 παρ. 2 της Οδηγίας για την υποβοήθηση** της παράνομης εισόδου και διαμονής προβλέπει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν «την μη επιβολή κυρώσεων... εφόσον η συμπεριφορά αυτή αποσκοπεί στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στο συγκεκριμένο πρόσωπο». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρινίζει, στις κατευθυντήριες γραμμές της, ότι «το άρθρο 1 της οδηγίας για την υποβοήθηση πρέπει να ερμηνεύεται ως εξής: i) η ανθρωπιστική βοήθεια που προβλέπεται από τον νόμο δεν μπορεί και δεν πρέπει να ποινικοποιείται», καλεί, δε, το σύνολο των κρατών μελών να μεταφέρουν πλήρως το άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο.²⁹

²⁸ ΔΕΕ, C-460/23 Kinsa, 3 Ιουνίου 2025, σκ. 71.

²⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τον ορισμό και την πρόληψη της υποβοήθησης της παράνομης εισόδου, διέλευσης και διαμονής, 2020/C 323/01, 1^η Οκτωβρίου 2020, σκ. 4 και 5.

Η **παρ. 6 του άρθρου 25 του Κώδικα Μετανάστευσης** διατηρεί την εν ισχύ εξαίρεση από τις ανωτέρω κυρώσεις «στις περιπτώσεις διάσωσης ανθρώπων στη θάλασσα, της μεταφοράς ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας κατά τις επιταγές του διεθνούς δικαίου, καθώς και στις περιπτώσεις προώθησης στο εσωτερικό της χώρας ή διευκόλυνσης της μεταφοράς, προς τον σκοπό της υπαγωγής στις διαδικασίες του άρθρου 83 του ν. 3386/2005 (Α' 212) ή του άρθρου 42 του ν. 4939/2022 (Α' 111) κατόπιν ενημέρωσης των αρμοδίων αστυνομικών και λιμενικών αρχών.» Ωστόσο, η διάταξη έχει αποδειχθεί εξαιρετικά ανεπαρκής εν τοις πράγμασι για την αποφυγή της άδικης ποινικοποίησης ή/και επιβολής άδικων κυρώσεων στους παρέχοντες ανθρωπιστική βοήθεια σε ανθρώπους που φτάνουν στην ελληνική επικράτεια προς αναζήτηση διεθνούς προστασίας, με πληθώρα ποινικών διώξεων στις οποίες ακόμη και οι ίδιοι οι πρόσφυγες που εισέρχονται στην επικράτεια προς αναζήτηση προστασίας αντιμετωπίζονται ως «κοινοί εγκληματίες» με βάση τις διατάξεις περί ευθύνης μεταφορέων, αντιμετωπίζοντας σοβαρές κατηγορίες που συνεπάγονται καταδίκες εκατοντάδων ετών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ούτε η κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή/και οι ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες βρίσκονται και, σε κάθε περίπτωση προβλέπονται από το διεθνές, το ενωσιακό και το εθνικό δίκαιο για την απαλλαγή τους από τα σχετικά αδικήματα και ποινές.

Αυστηρή κριτική κατά των διατάξεων έχει ασκηθεί και από τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης και από τις Ειδικές Διαδικασίες του ΟΗΕ.³⁰

Πρώτον, η εξαίρεση στο άρθρο 25 παρ. 6 είναι κατά πολύ στενότερη της διάταξης του αρ. 1, παρ. 2 της Οδηγίας για την υποβοήθηση, καθώς αποκλείει τις μορφές ανθρωπιστικής βοήθειας πέραν της «διάσωσης ανθρώπων στη θάλασσα», της «μεταφοράς» και της «προώθησης στο εσωτερικό της χώρας ή διευκόλυνσης της μεταφοράς». Τέτοια βοήθεια δύναται να αποτελεί, ενδεικτικά, η παροχή νερού και τροφής σε νεοαφιχθέντες πρόσφυγες που επιθυμούσαν να καταθέσουν αίτηση διεθνούς προστασίας, για την οποία έχουν ασκηθεί άδικως σχετικές ποινικές διώξεις.³¹

Δεύτερον, καθ' ό μέρος εφαρμόζεται αυστηρά στην περίπτωση της «μεταφοράς ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας κατά τις επιταγές του διεθνούς δικαίου», η διατύπωση της εξαίρεσης οδηγεί σε πιθανή άδικη ποινικοποίηση όσων καλούνται, με βάση περιοριστικές και εσφαλμένες ερμηνείες, να αποδείξουν ότι, κατά τον χρόνο παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, οι υπερών παρέχεται εμπίπτουν στο καθεστώς της διεθνούς προστασίας πριν καν κατατεθεί και εξεταστεί το αίτημα ασύλου τους ενώπιον των Αρμόδιων Αρχών Παραλαβής του **άρθρου 1 περ. ιζ' του Κώδικα Ασύλου**. Μία τέτοια ερμηνεία αντίκειται, ωστόσο, στις επιταγές του διεθνούς αλλά και ενωσιακού δικαίου κατά πρόσφατη μάλιστα κρίση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην Υπόθεση C-821/19 *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας*, εφόσον «δεν είναι δυνατόν να αναμένεται από τα πρόσωπα που παρέχουν συνδρομή στους αιτούντες άσυλο, ανεξαρτήτως της ιδιότητας με την οποία παρεμβαίνουν, να ασκούν παρόμοιο έλεγχο

³⁰ Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, *Memorandum on migration and border control, following the Commissioner's visit to Greece from 3 to 7 February 2025*, CommHR(2025)16, 17 Απριλίου 2025, σκ. 34, Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, *Visit to Greece*, A/HRC/52/29/Add.1, 2 Μαρτίου 2023, σκ. 76 επ.

³¹ Αυγή, «Χίος / Αθώωθηκε ο πρόσφυγας που έδωσε νερό και τροφή σε συνανθρώπους του», 16 Ιουνίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

προτού μπορέσουν να βοηθήσουν υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή να υποβάλει ή να καταθέσει αίτηση ασύλου. Εξάλλου, ενδέχεται να είναι δύσκολο για τους αιτούντες άσυλο να προβάλουν, ήδη από το στάδιο της υποβολής ή της κατάθεσης της αιτήσεώς τους, τα κρίσιμα στοιχεία στα οποία θα μπορούσε να θεμελιωθεί το δικαίωμά τους να υπαχθούν στο καθεστώς του πρόσφυγα.»³² Επομένως, η ρητή αναφορά στην εξαίρεση υπέρ προσώπων «που χρήζουν διεθνούς προστασίας» πρέπει να συμπληρωθεί και να περιλάβει και πρόσωπα που χρήζουν και άλλων μορφών προστασίας, όπως π.χ. πρόσωπα με προβλήματα υγείας, τραυματίες, ανήλικοι κ.α.

Τρίτον, στην ελληνική έννομη τάξη, οι παράτυπα εισερχόμενοι ή διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς υπάγονται ανεξαιρέτως σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και μεταφέρονται αμελλητί στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και τις Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (ΚΕΔ) της επικράτειας με μέριμνα των αστυνομικών και λιμενικών αρχών, κατά τα **άρθρα 38 επ. του Κώδικα Ασύλου** – και όχι πλέον το **άρθρο 83 Ν 3386/2005**.³³ Επισημαίνεται, δε, ρητώς και συστηματικά από την Ελληνική Αστυνομία ότι «το σύνολο σχεδόν- των εισερχομένων αλλοδαπών στη χώρα μας κατά τη διαδικασία της υποδοχής και ταυτοποίησης υποβάλλει αίτηση χορήγησης ασύλου» (),³⁴ καταλείποντας ελάχιστο περιθώριο αμφιβολίας ως προς τη βούληση των εισερχομένων να καταθέσουν αίτηση διεθνούς προστασίας ενώπιον των Αρμόδιων Αρχών Παραλαβής.

Το άρθρο 25 παρ. 6 πρέπει, λοιπόν, να παραπέμπει όχι μόνο στο άρθρο 42 του Κώδικα Ασύλου, που αφορά την παραπομπή των αιτούντων άσυλο από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) στην Υπηρεσία Ασύλου, αλλά στα **άρθρα 38 επ. του Κώδικα Ασύλου** που αφορούν το σύνολο της διαδικασίας υποδοχής και ταυτοποίησης και ιδίως την υποχρέωση των αρχών να οδηγούν τους παράτυπα εισερχόμενους ή διαμένοντες στην ελληνική επικράτεια σε ΚΥΤ και ΚΕΔ. Αντίστοιχη τροποποίηση, για νομοτεχνικούς λόγους, εισήχθη, άλλωστε, από το επισπεύδον Υπουργείο στο **άρθρο 83 παρ. 2 Ν 3386/2005** με το **άρθρο 27 Ν 5226/2025**.³⁵

Για τους λόγους αυτούς, η RSA συνιστά την τροποποίηση του άρθρου 25 παρ. 6 του Κώδικα Μετανάστευσης ως εξής:

«6. Δεν συντρέχει η συνδρομή των αξιόποινων πράξεων του παρόντος άρθρου και οι ανωτέρω κυρώσεις δεν επιβάλλονται σε περιπτώσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και ιδίως της διάσωσης ανθρώπων στη θάλασσα, της μεταφοράς ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας κατά τις επιταγές του Διεθνούς δικαίου ή άλλων μορφών ειδικής προστασίας και συνδρομής, καθώς και στις περιπτώσεις της μεταφοράς ή προώθησης στο εσωτερικό της χώρας ή διευκόλυνσης της μεταφοράς, προς τον σκοπό της υπαγωγής στις διαδικασίες των άρθρων 38 έως 46 του Κώδικα Νομοθεσίας για την υποδοχή, τη διεθνή προστασία πολιτών τρίτων χωρών και ανιθαγενών και την προσωρινή προστασία σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών (ν. 4939/2022, Α' 111), κατόπιν ενημέρωσης των αρμοδίων αστυνομικών και λιμενικών αρχών.»

³² ΔΕΕ, C-821/19 Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, 16 Νοεμβρίου 2021, σκ. 129-130.

³³ Ν 3386/2005, ΦΕΚ Α' 212/23.08.2005.

³⁴ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Απάντηση σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 7017/4/27283-στ', 28 Μαρτίου 2025, διαθέσιμο [εδώ](#), 7017/4/26888-γ', 13 Αυγούστου 2024, διαθέσιμο [εδώ](#), 7017/4/25899-γ', 16 Μαρτίου 2022, διαθέσιμο [εδώ](#).

³⁵ Ν 5226/2025, ΦΕΚ Α' 154/08.09.2025.

Μητρώο ΜΚΟ και Μητρώο Μελών ΜΚΟ: άρθρο 54

Αναφερθήκαμε εκτενώς, στις ανωτέρω παρατηρήσεις μας επί των **άρθρων 15 και 16** του Σχεδίου Νόμου, στην κριτική που έχει ασκηθεί από την αρχή της θεσμοθέτησης των υπό τροποποίηση διατάξεων από διεθνή και ενωσιακά όργανα, ως αντιβαίνουσας διεθνείς, συνταγματικές και ενωσιακές αρχές και ως στοχοποίησης των εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών, των ΜΚΟ και των υπερασπιστών προσφύγων και μεταναστών στη χώρα μας.

Επισημαίνουμε, δε, ότι εκκρεμεί η απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας επί των από 2021 αιτήσεων ακύρωσης κατά της ΚΥΑ 10616/2020 με θέμα «καθορισμός λειτουργίας του «Μητρώου Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) και του «Μητρώου Μελών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)»,³⁶ που αναμένεται να αποφανθεί επί των κρίσιμων ζητημάτων της συμβατότητας των προϋποθέσεων εγγραφής των νομικών και φυσικών προσώπων στα μητρώα του επισπεύδοντος Υπουργείου με τις επιταγές του Συντάγματος, του διεθνούς και του ενωσιακού δικαίου, μεταξύ άλλων τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι,³⁷ στην ιδιωτική ζωή,³⁸ στην προστασία των προσωπικών δεδομένων,³⁹ την απαγόρευση των διακρίσεων,⁴⁰ καθώς και τη θεμελιώδη ελευθερία της κυκλοφορίας των υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁴¹

Αποσπασματικές, πλημμελείς και μερικές είναι οι απόπειρες δήθεν «βελτίωσης» των διατάξεων που διέπουν τις προϋποθέσεις εγγραφής στο «Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων» και στο «Μητρώο Μελών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων» που προτείνονται στο Σχέδιο Νόμου. Ωστόσο, διατηρείται το προβληματικό, αδιαφανές, αντιφατικό και αντιβαίνουν στην νομιμότητα πλαίσιο που διέπει την εγγραφή στο Μητρώο ΜΚΟ, τόσο των οργανώσεων όσο και των μελών τους, που σε συνδυασμό με την εισαγωγή των «ιδιώνυμων» αδικημάτων στα **άρθρα 15 και 16** επί τη βάση της ιδιότητας του μέλους τους, αλλά και των αποκλεισμών από συνεργασίες στο **άρθρο 48**, συνιστά ένα εχθρικό και αποτρεπτικό για τη λειτουργία τους περιβάλλον, σε αντίθεση με το διεθνές, συνταγματικό και ενωσιακό δίκαιο.

Ενώ λοιπόν το Σχέδιο Νόμου ορίζει τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την εγγραφή νομικών προσώπων στο τροποποιούμενο **άρθρο 78 παρ. 1 του Κώδικα Ασύλου**, επανέρχεται στην προτεινόμενη **παρ. 3** και δίνει τη δυνατότητα με απόφαση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου «... να ορίζονται επιπρόσθετοι όροι και προϋποθέσεις για την εγγραφή των δικαιούμενων εγγραφής, ελληνικών και διεθνών εθελοντικών οργανώσεων και των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)...» Εξαφανίζεται, δηλαδή, κάθε έννοια ασφάλειας δικαίου και καταστρατηγούνται τα όρια που θέτει το **άρθρο 43 του Συντάγματος** στην παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης στην κανονιστικώς δρώσα

³⁶ ΚΥΑ 10616/2020, ΦΕΚ Β' 3820/09.09.2020.

³⁷ Άρθρο 12 Σ, άρθρο 12 ΧΘΔ, άρθρο 11 ΕΣΔΑ, άρθρο 22 ΔΣΑΠΔ.

³⁸ Άρθρο 9 Σ, άρθρο 7 ΧΘΔ, άρθρο 8 ΕΣΔΑ.

³⁹ Άρθρο 9Α Σ, άρθρο 8 ΧΘΔ.

⁴⁰ Άρθρο 4 Σ, άρθρο 21 ΧΘΔ, άρθρο 14 ΕΣΔΑ, άρθρο 2 ΔΣΑΠΔ.

⁴¹ Άρθρο 56 ΣΛΕΕ.

διοίκηση, η οποία πρέπει να είναι ορισμένη ως προς τα όρια εντός των οποίων καλείται να εισαγάγει ρυθμίσεις η διοίκηση με την έκδοση υπουργικής απόφασης.⁴²

Στο προτεινόμενο άρθρο 78 παρ. 1 του Κώδικα Ασύλου, φαίνεται ως βασική συνέπεια της μη εγγραφής μιας οργάνωσης στο Μητρώο ΜΚΟ του επισπεύδοντος Υπουργείου να είναι ο αποκλεισμός από κρατική ή ενωσιακή χρηματοδότηση ή η καθ' οιονδήποτε τρόπο δραστηριοποίηση εντός δομών του Υπουργείου. Ωστόσο, διατηρείται στην παρ. 1 η διάταξη κατά την οποία η εγγραφή στο Μητρώο ΜΚΟ καλύπτει τις οργανώσεις που «πληρούν τους ελάχιστους αναγκαίους όρους συμμετοχής στην υλοποίηση δράσεων διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης». Στο δε προτεινόμενο **άρθρο 78 παρ. 4**, που ρυθμίζει την εγγραφή φυσικών προσώπων στο Μητρώο Μελών ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης, στο οποίο εγγράφονται και καταχωρίζονται τα μέλη, οι υπάλληλοι και οι συνεργάτες των ως άνω οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, προβλέπεται ρητώς ότι η «εγγραφή των προσώπων αυτών στο Μητρώο και η πιστοποίησή τους αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση τόσο για τη δραστηριοποίησή τους εντός της ελληνικής επικράτειας όσο και για τη συνεργασία τους με τους φορείς του δημοσίου»! Τίθενται λοιπόν, εκ νέου, τα προεκτεθέντα ζητήματα νομιμότητας των προτεινόμενων διατάξεων, ωσάν να μην υπάρχει η στοιχειώδης επεξεργασία τους.

Επιπλέον, οι επαχθείς προϋποθέσεις που τίθενται στην **παρ. 2** του άρθρου 78 του Κώδικα Ασύλου, όπως το σύστημα ελέγχου των οικονομικών στοιχείων από ορκωτούς λογιστές που περιλαμβάνεται ρητώς και αδιακρίτως, συνεπάγονται δυσανάλογο βάρος και οικονομική επιβάρυνση, όπως έχει ήδη επισημανθεί στις προρρηθείσες παρατηρήσεις των διεθνών φορέων.

Επιπλέον, στην **παρ. 2 περ. ε'** επεκτείνεται ο κατάλογος των ποινικών αδικημάτων που απαγορεύουν την εγγραφή οργάνωσης, ώστε να καλύπτει (i) οποιαδήποτε ποινική δίωξη διευθυντών ή νόμιμων εκπροσώπων της οργάνωσης για οποιοδήποτε κακούργημα και (ii) τελεσίδικη καταδίκη για μια σειρά πλημμελημάτων, συμπεριλαμβανομένων της συκοφαντικής δυσφήμισης, της κλοπής, της πλαστογραφίας, της απιστίας, της παράβασης καθήκοντος, της πλαστογραφίας πιστοποιητικών, των αδικημάτων που σχετίζονται με ναρκωτικά και των σεξουαλικών αδικημάτων. Και βέβαια, στο άρθρο 15 του Σχεδίου Νόμου προβλέπεται η διαγραφή μιας οργάνωσης από το Μητρώο ΜΚΟ αν ο «φερόμενος ως δράστης» των αξιόποινων πράξεων του **άρθρου 24 του Κώδικα Μετανάστευσης** είναι μέλος της, μετά την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος του, χωρίς μάλιστα να προβλέπεται ότι οι εν λόγω αποδιδόμενες πράξεις τελέσθηκαν κατά την άσκηση των εργασιακών του καθηκόντων ή για τις οποίες φέρει ευθύνη η οργάνωση. Επανεγγραφή της συγκεκριμένης οργάνωσης στο άνω Μητρώο είναι δυνατή, μετά από αίτηση της ίδιας, μόνο μετά την αμετάκλητη αθώωση του φερόμενου ως δράστη, η οποία προϋποθέτει την εξάντληση της – πολυετούς υπό τους ισχύοντες ρυθμούς της Δικαιοσύνης – ποινικής διαδικασίας.

Τα ως άνω αποκλίνουν, μεταξύ άλλων, από τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του **άρθρου 8 παρ. 2 Ν 4873/2021** για την εγγραφή στο «Ειδικό Μητρώο ΟΚοιΠ»,⁴³ την οποία τάσσει ο νομοθέτης ως προϋπόθεση για τη λήψη ετήσιας κρατικής χρηματοδότησης άνω των

⁴² ΣτΕ ΟΛ 511/2024.

⁴³ Ν 4873/2021, ΦΕΚ Α' 248/16.12.2021.

50.000 ευρώ,⁴⁴ όπου απαιτείται αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση οργάνου διοίκησης της οργάνωσης για κακούργημα ή για τα ως άνω πλημμελήματα.

Κατ' αρχάς και επί της αρχής, απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας αποτελεί η εναρμόνιση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει το Μητρώο ΜΚΟ και Μητρώο Μελών ΜΚΟ με τα θεμελιώδη δικαιώματα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της προστασίας από διακρίσεις, με τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνει η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), καθώς και με τις αρχές της νομιμότητας, της χρηστής διοίκησης, της ασφάλειας δικαίου και της αναλογικότητας.

Επισημαίνουμε ότι, οι περιορισμοί της δράσης των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, οι οποίες υποστηρίζουν τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, επιδεινώθηκαν σημαντικά με διαδοχικές νομοθετικές ρυθμίσεις από το 2020, θεσπίζοντας κανόνες που επιβάλλουν δυσανάλογες και ασαφείς απαιτήσεις για την εγγραφή των οργανώσεων στα δύο Μητρώα που τηρεί το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, χωρίς να έχει διεξαχθεί στην πραγματικότητα ουδεμία ουσιαστική διαβούλευση με την Κοινωνία των Πολιτών επί του εν λόγω πλαισίου, παρά τις τακτικές δεσμεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁴⁵

Η τροποποίηση, λοιπόν, των διατάξεων του άρθρου 78 του Κώδικα Ασύλου και της κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσας ΚΥΑ 10616/2020 δέον να άρει τις ως άνω περιοριστικές διατάξεις, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των παρατηρήσεων και συστάσεων που έχουν διατυπώσει ειδικώς θεσμικοί και εξειδικευμένοι φορείς σε διεθνές και σε επίπεδο ΕΕ, ως εκτέθηκαν παραπάνω. Οι ως άνω παρατηρήσεις και συστάσεις συγκλίνουν, δε:

1. Τόσο ως προς τα επί της αρχής ζητήματα που συνδέονται αμιγώς με το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και την αναγκαιότητα άρσης των, εκ του ως άνω νόμου και της ΚΥΑ, προβλεπόμενων περιορισμών που αφορούν οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της μετανάστευσης και του ασύλου, προκειμένου να διασφαλισθεί η ελευθερία άσκησης συναφούς δραστηριότητας και από μη εγγεγραμμένες οργανώσεις ή/και σωματεία-ενώσεις προσώπων.
2. Όσο και ως προς επιμέρους ζητήματα που αφορούν, ωστόσο, τα ουσιαστικά και τυπικά κριτήρια εγγραφής στο Μητρώο ΜΚΟ και εισάγουν επιπλέον περιορισμούς στο δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, στο πλαίσιο μιας επαχθούς και δυσανάλογα κοστοβόρας και χρονοβόρας διαδικασίας, η οποία, εξ ορισμού, αποκλείει ένα μεγάλο αριθμό δικαιούχων που αδυνατεί εν τοις πράγμασι και δη, για οικονομικούς και στελεχιακούς λόγους, να ανταποκριθεί σε ένα δυσανάλογα απαιτητικό και, εν τέλει, επαχθές πλαίσιο.

⁴⁴ Άρθρο 10 Ν 4873/2021.

⁴⁵ Αντί πολλών, RSA κ.α., *Struggle for Accountability: The State of the Rule of Law in Greece today*, Ιανουάριος 2025, σκ. 204-211, διαθέσιμο [εδώ](#), *Greece in Institutional Decline: Joint Civil Society Submission to the European Commission on the 2024 Rule of Law Report*, Ιανουάριος 2024, σκ. 116-123, διαθέσιμο [εδώ](#).

Συμπερασματικά, οι υπερβολικές απαιτήσεις εγγραφής/πιστοποίησης, με τον χαρακτηρισμό της ως άνω εγγραφής ως προϋπόθεσης για την άσκηση δραστηριότητας οργάνωσης στους τομείς ασύλου και μετανάστευσης, η εισαγωγή απεριορίστης διακριτικής ευχέρειας για την άρνηση εγγραφής ή αποβολή οργάνωσης από το Μητρώο ΜΚΟ με βάση ασαφή κριτήρια και η απουσία αποτελεσματικής προσφυγής καθιστούν την εγγραφή και τη λειτουργία των οργανώσεων και εγγραφή των μελών τους, αδικαιολόγητα και δυσανάλογα με την εκπλήρωση του σκοπού, δύσκολη, ιδίως λόγω της υπερβολικής τυπικότητας της διαδικασίας εγγραφής αλλά και της υποχρεωτικής εκπλήρωσης αόριστων, αντιφατικών και όχι απαραίτητα συναφών κριτηρίων, καθώς και λόγω των πόρων που απαιτούνται για τη συγκέντρωση τεκμηρίωσης και την παρακολούθηση της ισχύουσας διαδικασίας.

Ως εκ τούτου προτείνεται από όλους τους εξειδικευμένους φορείς η αναθεώρηση του ισχύοντος πλαισίου, ήτοι η πλήρης αναθεώρηση των νόμων και των σχετικών αποφάσεων της κυβέρνησης που αφορούν την εγγραφή, πιστοποίηση και λειτουργία οργανώσεων με σκοπό την εγγύηση της ελεύθερης λειτουργίας των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα και με προϋποθέσεις αναλογικότητας και νομιμότητας, κατόπιν διαβούλευσης με τις οργανώσεις. Στις εκθέσεις της για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητά συστηματικά από την ελληνική κυβέρνηση «να αναπτύξει τακτικό και συνεχή διαρθρωμένο διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να απλουστεύσει τις απαιτήσεις εγγραφής για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη διατήρηση ενός ανοικτού πλαισίου για τη λειτουργία τους».⁴⁶

Στο πλαίσιο της επιβεβλημένης αυτής ριζικής αναθεώρησης, θα πρέπει να απαλειφθούν οι προβληματικές διατάξεις που προσκρούουν στη νομιμότητα και να διασφαλιστούν διαδικασίες εγγραφής των οργανώσεων και μελών αυτών, απλές, μη επαχθείς διαφανείς, προσβάσιμες, με όρους ισότητας, χωρίς διακρίσεις, ταχείες και ανέξοδες, με δυνατότητα αποτελεσματικής προσφυγής, χωρίς απαιτήσεις επανεγγραφής, χωρίς επιπρόσθετους όρους, χωρίς κριτήρια λειτουργίας και αποδοτικότητας, χωρίς απαιτήσεις χρονικών κριτηρίων που αποκλείουν νέες οργανώσεις – όπως η προσκόμιση οικονομικών στοιχείων και απολογισμού έργου διετίας – χωρίς δυσανάλογες και επαχθείς απαιτήσεις ελέγχου από ορκωτούς λογιστές και πιστοποιήσεις ISO αλλά και χωρίς ανεπίτρεπτες προϋποθέσεις για την εγγραφή – αλλά και διατήρηση εγγραφής – στο Μητρώο Μελών ΜΚΟ, που στην πραγματικότητα θεσπίζουν κωλύματα και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για την απασχόληση και για τη συμμετοχή των φυσικών προσώπων σε ενώσεις και φορείς στον εν λόγω τομέα.

Επιβάλλεται η απόσυρση των προτεινόμενων διατάξεων και η σοβαρή επεξεργασία της επιβαλλόμενης ριζικής αναθεώρησης του ρυθμιστικού πλαισίου σύμφωνα με τα ανωτέρω, ώστε να αποκατασταθεί η μακροχρόνια διακριτική μεταχείριση σε βάρος της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιείται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης.

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2025 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα, SWD(2025) 908, 8 Ιουλίου 2025, σελ. 3.

Αποκλεισμός οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από προγραμματικές συμβάσεις: άρθρο 48

Με το **άρθρο 48** του Σχεδίου Νόμου αποκλείονται συλλήβδην, από την δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της διεθνούς προστασίας, της ένταξης και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και δη, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και τα κοινωφελή ιδρύματα που διαθέτουν, εκ των πραγμάτων, εξειδίκευση και τεχνογνωσία. Αντ' αυτών, προκρίνονται «προνομιούχοι εταίροι» και δη, η Εκκλησία της Ελλάδος, για τους οποίους, μάλιστα, επιφυλάσσεται εξαιρεση από την προβλεπόμενη, εξοντωτική και δυσανάλογη γραφειοκρατία και λογοδοσία που έχει επιβληθεί στις ΜΚΟ για την υποχρεωτική εγγραφή τους στο Μητρώο ΜΚΟ του **άρθρου 78 του Κώδικα Ασύλου** και που έχει επικριθεί από διεθνή και ενωσιακά όργανα ως αντιβαίνουσα διεθνείς, συνταγματικές και ενωσιακές αρχές, όπως υπενθυμίζουμε παραπάνω στις παρατηρήσεις επί του **άρθρου 54**.

Οι προτεινόμενες διατάξεις παραβιάζουν το διεθνές, ενωσιακό δίκαιο και το Σύνταγμα και δη, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία της έκφρασης, την αρχή της νομιμότητας, την απαγόρευση των διακρίσεων, και εγείρουν σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με τους ενωσιακούς κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις,⁴⁷ εισάγοντας αδικαιολόγητη δυσμενή διακριτική μεταχείριση σε βάρος ορισμένων νομικών προσώπων.

Προτείνουμε την απόσυρση του άρθρου 48 και την σύννομη αναδιατύπωσή του.

Ζητήματα διαδικασίας ασύλου

Δευτεροβάθμια διαδικασία εξέτασης αιτήσεων ασύλου: άρθρο 45

Η έκδοση της υπ' αριθμ. 1150/2025 απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκε ως αντισυνταγματική η μονομελής σύνθεση των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών, δημιούργησε την ανάγκη συμμόρφωσης της διοίκησης μετά από πολυετή παραβίαση της νομιμότητας σε βάρος χιλιάδων προσφύγων. Παρότι αυτονόητα θετική εξέλιξη, φέρνει στο προσκήνιο τις χρόνιες και συστημικές παραβιάσεις σε βάρος βασικών δικαιωμάτων των προσφύγων, στο πλαίσιο ταχύρρυθμων και πλημμελών διαδικασιών που απεκδύουν από στοιχειώδεις εγγυήσεις κρίσιμες διαδικασίες, στο πλαίσιο της εξέτασης των αιτήσεων τους για διεθνή προστασία, όπως ήδη επισημάναμε το περασμένο έτος.⁴⁸

Αντίστοιχη ανάγκη ευθυγράμμισης της νομοθεσίας με διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος απορρέει από την από 3 Ιουλίου 2025 απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην Υπόθεση C-610/23 *Al Nasiria*, με την οποία κρίθηκε,

⁴⁷ Άρθρο 18 παρ. 1 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες [2014] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 94/65.

⁴⁸ RSA, Νομοσχέδιο επιστροφών εκτός νομιμότητας και αποτελεσματικότητας, Ιούλιος 2025, 24-25, διαθέσιμο [εδώ](#).

κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, ότι το **εδ. β' του άρθρου 102 παρ. 2 του Κώδικα Ασύλου** παραβιάζει το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή, όπως κατοχυρώνεται στο **άρθρο 47 ΧΘΔ** και στο **άρθρο 46 της Οδηγίας διαδικασιών ασύλου**⁴⁹ και ήδη **άρθρο 67 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου**. Επαναφέρουμε, επομένως, την επιτακτική ανάγκη κατάργησης της προεκτεθείσας διάταξης.

Σημειώνουμε ότι η ως άνω παρατήρηση τέθηκε υπόψη του επισπεύδοντος Υπουργείου ήδη στη διαβούλευση του Ν 5226/2025, χωρίς να αξιολογηθεί ειδικώς.⁵⁰

Μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου: άρθρο 55

Αναφορικά με την **παρ. 3** του παρόντος άρθρου του Σχεδίου Νόμου, επαναφέρουμε τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στη διαβούλευση του Ν 5226/2025 αναφορικά με την τροποποίηση του **άρθρου 94 του Κώδικα Ασύλου**, του οποίου τόσο η **παρ. 7** όσο και η **παρ. 10** παραβιάζουν ευθέως το ενωσιακό δίκαιο και δη τα **άρθρα 6, 33 παρ. 2 περ. δ' και 40 παρ. 5 της Οδηγίας διαδικασιών ασύλου** και ήδη **άρθρα 25, 38 παρ. 2 και 55 παρ. 7 του Κανονισμού διαδικασιών ασύλου**.⁵¹

Ζητήματα αδειών διαμονής

Κατηγορίες αδειών διαμονής: άρθρο 10

Πρέπει να αναδιατυπωθεί η **περ. στζ' του άρθρου 9** του Κώδικα Μετανάστευσης, με απαλοιφή του απαράδεκτου και απαξιωτικού όρου «*λαθρομετανάστευση*» και αντικατάστασή του με τον όρο «*παράτυπη μετανάστευση*», για την αναγκαία συμβολή στην εξάλειψη φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού και την ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας με τα διεθνή πρότυπα.⁵²

Περαιτέρω, όπως έχουμε ήδη επισημάνει,⁵³ σε εμφανή αντινομία με τα όρια του πεδίου εφαρμογής του Κώδικα Μετανάστευσης, και το παρόν το Σχέδιο Νόμου ρυθμίζει μία σειρά από ζητήματα που αφορούν τους δικαιούχους διεθνούς και προσωρινής προστασίας, όπως οι άδειες διαμονής με κίνδυνο επικάλυψης και αντινομίας προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις του Κώδικα Ασύλου. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον διατηρηθούν οι άδειες διαμονής για λόγους διεθνούς και προσωρινής προστασίας (κατηγορία «Ρ») στην **παράγραφο ι'**, θα πρέπει να προστεθούν αντιστοίχως οι άδειες των μελών οικογενείας τους ως εξής:

⁴⁹ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26^{ης} Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) [2013] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 180/60.

⁵⁰ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Σχέδιο Νόμου «Αναμόρφωση πλαισίου και διαδικασιών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών - Λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου» – Έκθεση Δημόσιας Διαβούλευσης κατ' άρθρο, Αύγουστος 2025, 82, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁵¹ RSA, Νομοσχέδιο επιστροφών εκτός νομιμότητας και αποτελεσματικότητας, Ιούλιος 2025, 21-22.

⁵² ΕισΑΠ, Παραγγελία υπ' αριθμ. 8191/26-07-2018, Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ψήφισμα 1509 (2006).

⁵³ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου «Κώδικα Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 2-3.

«ι. άδειες διαμονής για λόγους διεθνούς και προσωρινής προστασίας (κατηγορία «P»): ... (iv) άδεια διαμονής μελών οικογένειας πρόσφυγα, (v) άδεια διαμονής μελών οικογένειας δικαιούχου επικουρικής προστασίας, (vi) άδεια διαμονής μελών οικογένειας δικαιούχου προσωρινής προστασίας»

Άδεια διαμονής για εξαιρετικούς λόγους: άρθρο 35

Με μόνη θετική πρόβλεψη την – αυτονόητη – δυνατότητα διατήρησης του δικαιώματος διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών άνω των εξήντα πέντε (65) ετών, που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα και κατέχουν άδεια διαμονής που δεν δύναται να ανανεωθεί, το **άρθρο 35** επιβεβαιώνει το «ξήλωμα» και των υποτυπωδών εγγυήσεων και προβλέψεων που αφορούν τους ανθρωπιστικούς και εξαιρετικούς λόγους που συνεχίζεται και στο παρόν Σχέδιο Νόμου.

Στο όνομα της δήθεν «αποτροπής», οι συντάκτες του Σχεδίου Νόμου προκρίνουν προφανώς την άσκηση της μικρο-πολιτικής του αποκλεισμού από τη νομιμότητα προσώπων που είναι ενταγμένα στην ελληνική κοινωνία, πολιτικής που πόρρω απέχει από μια μεταναστευτική πολιτική βιώσιμη, συμπεριληπτική, με σεβασμό στη νομιμότητα, στις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά και στα αιτήματα χιλιάδων εργοδοτών που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια και στερούνται ενός πολύτιμου εργατικού δυναμικού, το οποίο είναι πρακτικώς αδύνατον να καλύψουν οι εξαιρετικά δυσλειτουργικές και χρονοβόρες διαδικασίες μετάκλησης.

Όπως και με τον ισχύοντα Κώδικα Μετανάστευσης που τροποποιήθηκε επί τα χείρω και από το **άρθρο 29 Ν 5226/2025**, όχι απλώς δεν υπηρετείται «ο εξορθολογισμός των υφιστάμενων κατηγοριών αδειών διαμονής» αλλά αντιθέτως προτείνεται η αποδόμησή τους με το άρθρο 134.

Επαναφέρουμε τις παρατηρήσεις και προτάσεις μας όπως διατυπώθηκαν και κατά τη διαβούλευση του Κώδικα Μετανάστευσης,⁵⁴ εμπλουτισμένες από την εμπειρία της εφαρμογής του **άρθρου 193 Ν 5078/2023** με το οποίο θεσπίστηκε νέου τύπου άδεια διαμονής, τριετούς διάρκειας, η οποία χορηγήθηκε σε πολίτες τρίτης χώρας, που κατοικούσαν στην Ελλάδα έως τις 30 Νοεμβρίου 2023, χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα και είχαν συμπληρώσει τρία έτη αδιάλειπτης διαμονής στη χώρα, προ της υποβολής της σχετικής αίτησης, υπό την προϋπόθεση ότι διέθεταν δήλωση προσφοράς εργασίας από εργοδότη στην Ελλάδα.⁵⁵

Κατ' αρχάς, η χορήγηση άδειας διαμονής σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων, σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, σε θύματα εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, σε πάσχοντες από σοβαρά προβλήματα υγείας, σε θύματα εργατικών ατυχημάτων, σε όσους παρακολουθούν εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής εξάρτησης, σε μέλη της οικογένειας Έλληνα πολίτη που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης αυτοτελούς άδειας διαμονής, προβλέπεται κατά περίπτωση (*ad hoc*) και τελεί υπό την διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Μετανάστευσης

⁵⁴ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου «Κώδικα Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 12-14.

⁵⁵ Ν 5078/2023, ΦΕΚ Α' 211/20.12.2023.

και Ασύλου, παρότι η χορήγηση άδειας διαμονής στις περιπτώσεις αυτές συνιστά δεσμευτική υποχρέωση, προβλεπόμενη από άλλες διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας αλλά και διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, όπως η **Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης** για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, κυρωθείσα με τον **N 4531/2018**.⁵⁶

Ο εξοβελισμός των προσώπων που είχαν ενταχθεί στην διαδικασία ασύλου από την δυνατότητα χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, που αποσκοπεί στην «τακτοποίηση» μιας αντικειμενικής κατάστασης προσώπων τα οποία έχουν δημιουργήσει ισχυρούς βιοτικούς δεσμούς στη χώρα μας λόγω της μακροχρόνιας παραμονής τους, εισάγει κατ' αρχάς διάκριση η οποία αντίκειται στο Σύνταγμα, σε υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις και δη, στα **άρθρα 8 και 14 ΕΣΔΑ**, σε καταστατικές διατάξεις ενωσιακού δικαίου και στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου αλλά και στο πνεύμα και στο γράμμα της ίδιας της εισαχθείσας διάταξης. Η απουσία πρόβλεψης άδειας διαμονής για τους απορριφθέντες αιτούντες άσυλο των οποίων η επιστροφή απαγορεύεται λόγω της συνδρομής των όρων της αρχής της μη επαναπροώθησης, είτε είναι ανέφικτη για άλλους, αντικειμενικούς λόγους, στερεί την πρόσβαση σε έγγραφα διαμονής και θέτει στο περιθώριο της κοινωνίας, πρόσωπα τα οποία προστατεύονται από διατάξεις διεθνούς και ενωσιακού δικαίου.

Όπως επισημαίνει, δε, προς τις ελληνικές αρχές η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Πρέπει να βρεθεί επίσης μία λύση για τα άτομα που παραμένουν στην Ελλάδα, τα οποία βρίσκονται σε διαδικασία επιστροφής, ωστόσο οι χώρες καταγωγής τους δεν συνεργάζονται. Δεδομένου ότι τα άτομα αυτά δεν φέρουν υπαιτιότητα, πρέπει να τους χορηγείται νομικό καθεστώς για να επιτρέπεται η νόμιμη παραμονή τους στην Ελλάδα».⁵⁷

Η μερική, δε, αναφορά ιδρυμάτων και δομών προστασίας ανηλίκων και η σύνδεση της χορήγησης άδειας διαμονής με τον «τύπο» των ως άνω δομών, αποκλείει από την πρόσβαση σε έγγραφα και προστασία μεγάλο αριθμό παιδιών, τα οποία, θεωρητικά, τελούν υπό την προστασία της Ελληνικής Πολιτείας και εισάγει διακρίσεις, αντιβαίνουσες στην **Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ΔΣΠΔ)**, κυρωθείσα με τον **N 2101/1992**.⁵⁸

Η RSA κρίνει απαραίτητη την τροποποίηση της **παρ. 1** του άρθρου 134 ως εξής:

⁵⁶ N 4531/2018, ΦΕΚ Α' 62/05.04.2018.

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *2nd Meeting of the HOME-Greece Steering Committee on the Pact – Operational Conclusions*, Ares(2024)7686884, 26 Σεπτεμβρίου 2024, 5.

⁵⁸ N 2101/1992, ΦΕΚ Α' 192/02.12.1992.

«1. Με απόφαση του Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου χορηγείται άδεια διαμονής κατά περίπτωση/ad hoc για λόγους ανθρωπιστικής φύσεως σε πολίτες τρίτων χωρών που βρίσκονται στην Ελλάδα (άδεια διαμονής τύπου «Α.1») – Ad Hoc Residence Permit) και ιδίως σε θύματα και ουσιώδεις μάρτυρες εγκληματικών πράξεων, σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, σε θύματα εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, σε πάσχοντες από σοβαρά προβλήματα υγείας, σε θύματα εργατικών ατυχημάτων, σε όσους παρακολουθούν εγκεκριμένο κατά νόμο θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής εξάρτησης, σε μέλη της οικογένειας Έλληνα πολίτη που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης αυτοτελούς άδειας διαμονής (άδεια διαμονής τύπου «Ο.2») του άρθρου 90, σε απορριφθέντες αιτούντες διεθνή προστασία των οποίων η επιστροφή απαγορεύεται λόγω της συνδρομής των όρων της αρχής της μη επαναπροώθησης είτε είναι ανέφικτη για άλλους αντικειμενικούς λόγους, καθώς και σε πολίτες τρίτων χωρών που με κίνδυνο της ζωής τους, προέβησαν σε πράξεις κοινωνικής αρετής, προσφοράς και αλληλεγγύης που προάγουν τις αξίες του ανθρωπισμού. Ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου δύναται να παραπέμπει την υπόθεση στην Επιτροπή Μετανάστευσης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου για παροχή γνώμης.»

Η RSA κρίνει απαραίτητη την τροποποίηση της **παρ. 3** ως εξής:

«3. Η άδεια διαμονής που χορηγείται σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 έχει διάρκεια τρία (3) έτη και ανανεώνεται για ισόχρονο διάστημα, εφόσον εξακολουθούν να συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησης. Η άδεια διαμονής μπορεί να ανανεωθεί σύμφωνα με το άρθρο 11 για έναν από τους λοιπούς λόγους του παρόντος, εφόσον εκλείψουν οι λόγοι για τους οποίους χορηγήθηκαν.»

Στην **παρ. 4 περ. β'**, η RSA προτείνει την συμπερίληψη όλων των δομών φιλοξενίας ανηλίκων, συμπεριλαμβανομένων των δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης.⁵⁹

Τέλος, η RSA συνιστά την τροποποίηση της **παρ. 4 περ. γ'** ως εξής:

«γ. πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν στη χώρα για τρία (3) τουλάχιστον συνεχή έτη, πριν από την υποβολή αίτησης, σύμφωνα με έγγραφα βέβαιης χρονολογίας ή είναι γονείς ανήλικου ημεδαπού και προσκομίζουν στοιχεία που τεκμηριώνουν τη γονική σχέση με το/τα τέκνο/α και δεν έχει εκδοθεί τελεσίδικη αρνητική απόφαση χορήγησης διεθνούς προστασίας (άδεια διαμονής τύπου «Α.6»). Η άδεια διαμονής έχει διάρκεια ισχύος τρία (3) έτη και μπορεί να ανανεώνεται σύμφωνα με το άρθρο 11 για έναν από τους λοιπούς λόγους του παρόντος Κώδικα. Σε πολίτες τρίτων χωρών που αποδεικνύουν ότι διαμένουν στη χώρα για τρία (3) τουλάχιστον συναπτά έτη, χορηγείται απόδειξη παραλαβής αιτήματος στην οποία αναγράφεται ότι κωλύεται η έκδοση απόφασης επιστροφής σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 5226/2025 (Α' 154) για τον χρόνο που θα απαιτηθεί μέχρι την εξέταση του αιτήματος.»

Απώλεια καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος: άρθρο 36

Ζητούμε την απαλοιφή της προτεινόμενης τροποποίησης, η οποία επιχειρεί να εισαγάγει αόριστη και διασταλτική ερμηνεία στο **άρθρο 148 του Κώδικα Μετανάστευσης** πέραν των ορίων του πεδίου των **άρθρων 13 παρ. 3 και 18 παρ. 3 του Κώδικα Ασύλου**, τα

⁵⁹ ΚΥΑ 1316/2024, ΦΕΚ Β' 4763/20.08.2024, όπως τροποποιήθηκε από την ΚΥΑ 17940/2025 και ισχύει.

οποία ρυθμίζουν τις περιπτώσεις λήψης απόφασης της Υπηρεσίας Ασύλου περί ανάκλησης ή άρνησης ανανέωσης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Άδεια διαμονής δεκαετούς διάρκειας: άρθρο 38

Επαναφέρουμε τις παρατηρήσεις που διατυπώσαμε στη διαβούλευση του Κώδικα Μετανάστευσης,⁶⁰ για την αναγκαία διατήρηση της άδειας διαμονής δεκαετούς διάρκειας υπέρ ατόμων που εισήλθαν στη χώρα ως ασυνόδευτα παιδιά και έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον τρεις (3) τάξεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ελληνικό σχολείο πριν τη συμπλήρωση του εικοστού τρίτου έτους της ηλικίας τους, αλλά και την άρση των υπέρμετρων περιορισμών που θέτει η ισχύουσα διάταξη στην πρόσβαση σε αυτή. Από την έναρξη ισχύος του **άρθρου 161 παρ. 1 περ. γ' του Κώδικα Μετανάστευσης**, έχουν εκδοθεί μόλις τρεις (3) άδειες διαμονής επί τη βάση της υπό κατάργηση διάταξης.⁶¹

Έλεγχος μέτρων υποστήριξης μέσω διμερών συμφωνιών

Ο ορισμός, στο **άρθρο 49**, της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) ως Αρχής Ελέγχου Μέτρων Υποστήριξης, που χρηματοδοτούνται βάσει διμερούς συμφωνίας μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της κυβέρνησης της Ελβετίας, επιτείνει την επισφάλεια ως προς τις εγγυήσεις μηχανισμών ελέγχου και διαφάνειας των σχετικών κρατικών λειτουργιών, καθώς τις σοβαρές επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητα και την ανεξαρτησία της ΕΑΔ που επιβεβαιώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.⁶²

⁶⁰ RSA, Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου «Κώδικα Μετανάστευσης», Μάρτιος 2023, 14.

⁶¹ ΕΣΠ & Save the Children, *Children on the Move in Greece – September-December 2025*, 18 Δεκεμβρίου 2025, 4, διαθέσιμο [εδώ](#).

⁶² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15^{ης} Ιουνίου 2023 προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή σχετικά με τη διερεύνηση εικαζόμενων παραβάσεων και περιστατικών κακοδιοίκησης κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης σε σχέση με τη χρήση του λογισμικού Pegasus και αντίστοιχου κατασκοπευτικού λογισμικού παρακολούθησης, P9_TA(2023)0244, 15 Ιουνίου 2023, σκ. 20 περ. θ', διαθέσιμο [εδώ](#): «να διασφαλίσει την ανεξαρτησία της ηγεσίας της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ)», «Ευρωβουλευτές ανησυχούν για τις ευρωπαϊκές αξίες που απειλούνται στην Ελλάδα», 8 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο [εδώ](#): «δεν φαίνεται να είναι αποτελεσματική και έχουν διατυπωθεί ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία της».

<https://rsaegean.org/el/nomoschedio-epithesi-stin-koinonia-ton-politon/>

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30

82131 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<https://rsaegean.org/>